

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Кафедра екологічного права

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ
РЕСУРСІВ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2021

Харків – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 29 с.

Розробник:

Вікторія БРЕДІХІНА

кандидатка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри екологічного права

(протокол № 2 від 9 вересня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні
кафедри екологічного права

(протокол № 15 від 30 червня 2022 р.)

Завідувач кафедри - Євген СУЄТНОВ, кандидат юридичних наук, доцент

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	6
3. Зміст програми навчальної дисципліни.....	9
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	13
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	13
4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	14
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	15
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	16
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти деної/заочної форми навчання.....	19
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	20

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,0	Галузь знань – 08 «Право»	За вибором студента	За вибором студента
Кількість модулів – 2	Спеціальність – 081 «Право»	Рік підготовки: 2021 - 2022	Рік підготовки: 2021 - 2022
		семестр	семестр
Загальна кількість годин - 120		1-2	1-2
		Лекції	Лекції
		20 год.	6 год.
	Рівень освіти – другий (магістерський)	Практичні/ семінарські заняття	Практичні /семінарські заняття
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		80 год.	110 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента - 8.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (диференційований залік)

Мета навчальної дисципліни – формування предметних компетентностей у сфері господарського природокористування, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічних вимог в процесі господарської діяльності. Її вивчення сприяє набуттю майбутніми фахівцями знання основ екологічного та господарського законодавства, практик їх застосування з метою забезпечення законності у сфері природокористування, економічного стимулювання охорони довкілля; формує екологічно спрямований світогляд і

високу еколого-правову культуру здобувачів вищої освіти. Результатом вивчення навчальної дисципліни має стати становлення сучасного правника, корпоративного юриста, фахівця з юридичного супроводу суб'єктів господарювання, який сприятиме підвищенню ефективності суспільного виробництва з одночасним дотриманням екологічного законодавства, вимог щодо раціонального використання та збереження природних ресурсів та зможе забезпечити режим екологічної законності господарської діяльності та ефективного захисту прав та інтересів відповідних суб'єктів.

Завдання:

- формування необхідних теоретичних знань з права природокористування, реалізації його у сфері господарської діяльності;
- засвоєння сутності еколого-правових категорій у сфері використання природних ресурсів у господарській діяльності;
- формування розуміння конкретного змісту еколого-правових норм та практики їх застосування при наданні юридичних послуг, вирішенні конкретних справ, юридичному супроводі суб'єктів господарської діяльності;
- формування навичок самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики;
- визначення актуальних проблем правового регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності та дослідження шляхів їх подолання.

Пререквізити: Теорія права; Господарське право; Цивільне право; Екологічне право.

Кореквізити: Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовчій практиці; Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовчій практиці.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН-1.	Демонструвати знання і розуміння сучасної еколого-правової доктрини, екологічних цінностей, принципів та стандартів у сфері господарського природокористування.
РН 2.	Критично та системно аналізувати тенденції розвитку права природокористування в господарській діяльності у контексті сталих та формалізованих практик розвитку сфери екологічних правовідносин на національному та міжнародному рівнях.
РН-3.	Прогнозувати вплив різних соціально-економічних факторів на досягнення мети і завдань раціонального використання та збереження природних ресурсів в процесі господарської діяльності.
РН 4.	Демонструвати знання та розуміння практично-орієнтованого визначення цілей правового регулювання господарського природокористування.
РН 5.	Демонструвати знання основних положень екологічного та господарського права, сутність і зміст основних понять, еколого-правових категорій, правових інститутів і процедур екологічного права і особливості їх реалізації та застосування.
РН 6.	Ініціативно розглядати (досліджувати) актуальні питання у сфері господарського використання природних ресурсів, виявляти проблеми у правовому регулюванні відповідних екологічних відносин і пропонувати інноваційні способи їх вирішення з використанням наявних теоретичних і прикладних знань.
РН 7.	Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері природокористування, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з екологічним законодавством.
РН 8.	Правильно тлумачити та застосовувати еколого-правові норми, використовувати дані науки екологічного та господарського права для вирішення професійних завдань у сфері господарського природокористування, здійснювати юридичний аналіз обставин для кваліфікації еколого-господарських правовідносин.
РН 9.	Визначати межі екологічної правосуб'єктності, правові статуси суб'єктів господарювання у сфері використання природних ресурсів, гарантії, форми їх реалізації та засоби їх захисту.
РН 10.	Здатність ідентифікувати та класифікувати екологічні правопорушення у сфері господарської діяльності та визначати вид юридичної відповідальності за їх вчинення.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
- ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК 1.3. Здатність формулювати особисту думку та доказово її представляти.
- ЗК 1.6. Здатність до безперервної самоосвіти та самовдосконалення.

Спеціальних компетентностей:

- СК 1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК 2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК 4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
- СК 6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК 8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.
- СК 9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовної діяльності.
- СК 10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.
- СК 13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.
- СК 15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

СК 1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

СК 1.5. Здатність вирішувати колізійні проблеми правового регулювання суспільних відносин.

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на усвідомлення сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН 14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

ПРН 15. Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальні функції суб'єктів правозастосування.

ПРН 1.3. Аналізувати відповідність статутних документів господарських

організацій корпоративного типу вимогам чинного законодавства України.

ПРН 1.5. Демонструвати знання та розуміння механізму подолання правових колізій в правозастосовній практиці.

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади правового регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності.

Право природокористування, його види та особливості реалізації у сфері господарської діяльності. Поняття права природокористування, етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, що виникають при здійсненні господарської діяльності, особливості їх формування та правової регламентації. Об'єкти та суб'єкти права природокористування.

Види права природокористування, їх класифікація. Право загального і спеціального природокористування та їх ознаки.

Принципи правового регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності. Принцип раціонального використання природних ресурсів та його значення у врегулюванні господарської діяльності.

Загальна характеристика нормативних джерел, що регулюють природокористування в процесі господарської діяльності, їх правова класифікація та система. Співвідношення національного і міжнародного законодавства щодо використання природних ресурсів та особливості застосування їх норм. Нормативне забезпечення реалізації концепції сталого розвитку.

Правові основи управління використанням природних ресурсів у господарській діяльності. Система та повноваження органів управління природокористуванням загальної та спеціальної компетенції. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Правове забезпечення економічної оцінки та обліку природних ресурсів. Правове

регулювання розподілу та перерозподілу природних ресурсів. Правова регламентація оцінки впливу господарської діяльності, що здійснюється з використанням природних ресурсів, на довкілля. Правові засади лімітування у сфері використання природних ресурсів. Контроль за використанням природних ресурсів у господарській діяльності.

Основи дозвільного регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності. Поняття та принципи дозвільної системи у сфері природокористування. Особливості правового регулювання виникнення права природокористування на підставі дозволів. Адміністративно-правові підстави виникнення права природокористування. Співвідношення дозвільної діяльності та ліцензування господарської діяльності з використанням природних ресурсів. Поняття та сутність дозволів як правових форм регулювання екологічних відносин, їх класифікація, загальна структура та зміст. Особливості дозвільних процедур у різних сферах природокористування (порядок надання спеціальних дозволів, здійснення їх погодження, переоформлення, зупинення дії, продовження дії, поновлення, анулювання дозвільних документів).

Правове регулювання договірних відносин у сфері використання природних ресурсів. Правове регулювання виникнення права природокористування на підставі договорів. Суб'єкти та об'єкти еколого-договірних відносин. Поняття, зміст, форми природоресурсних договорів у сфері господарської діяльності. Класифікація договорів у сфері природокористування. Договори, пов'язані з наданням природних об'єктів у користування. Договори на використання природних ресурсів. Порядок укладання, зміни та припинення еколого-правових договорів.

Особливості вирішення спорів щодо застосування дозвільної та договірної систем у сфері використання природних ресурсів.

Правове забезпечення екологічної безпеки при здійсненні господарської діяльності з використанням природних ресурсів. Еколого-правові вимоги до використання природних ресурсів у господарській діяльності: загальна характеристика. Поняття екологічної безпеки спеціального використання

природних ресурсів. Суб'єкти, об'єкти забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування. Екологічний ризик в системі правовідносин забезпечення екологічної безпеки при спеціальному використанні природних ресурсів. Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки при видачі дозвільних документів на здійснення спеціального природокористування.

Економіко-правовий механізм використання природних ресурсів у господарській діяльності. Поняття, принципи та основні складові економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні засади фінансового забезпечення раціонального природокористування та запровадження ресурсозберігаючих заходів. Плата за спеціальне природокористування: її види та порядок справляння. Екологічний податок: суб'єкти та об'єкти оподаткування. Економічне стимулювання в системі раціонального використання природних ресурсів. Правові засади екологічного страхування. Екологічний аудит.

Модуль 2. Особливості правових режимів використання природних ресурсів у господарській діяльності.

Використання природних ресурсів на праві власності. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси. Загальна характеристика форм права власності на природні ресурси та комплекси. Право державної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право комунальної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Право приватної власності на природні ресурси: поняття, об'єкти, суб'єкти, підстави та порядок виникнення та припинення. Особливості права власності суб'єктів господарювання на природні ресурси. Основні права та обов'язки власників природних ресурсів. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників природних ресурсів.

Використання природних ресурсів на праві користування. Особливості реалізації права спеціального природокористування в процесі господарської

діяльності. Порядок надання громадянам і юридичним особам природних об'єктів та їх ресурсів у користування для здійснення господарської діяльності. Види користування природними об'єктами та їх ресурсами. Постійне природокористування. Тимчасове природокористування. Особливості користування природними ресурсами на умовах оренди, концесії. Суперфіцій, емфітевзис: особливості їх правової регламентації. Юридичні підстави зміни та припинення права природокористування.

Права та обов'язки суб'єктів господарювання щодо використання природних ресурсів. Загальна характеристика прав користувачів природних ресурсів, особливості їх реалізації в різних сферах природокористування. Захист суб'єктивних прав користувачів природних ресурсів. Обов'язки суб'єктів господарювання, пов'язані з використанням природних ресурсів.

Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів у господарській діяльності. Особливості правового регулювання використання земельних ресурсів в господарській діяльності. Правові засади використання водних ресурсів. Особливості правової регламентації використання рослинних, лісових ресурсів. Правове регулювання використання мінеральних ресурсів надр. Правове регулювання використання рекреаційних та лікувально-оздоровчих ресурсів. Особливості користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони України. Правове регулювання використання природних ресурсів в межах природно-заповідного фонду.

Особливості застосування юридичної відповідальності за правопорушення у сфері господарського використання природних ресурсів. Поняття, загальна характеристика та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення. Визначення та головні ознаки екологічного правопорушення, пов'язаного з використанням природних ресурсів у господарській діяльності. Кримінальна відповідальність за порушення екологічного законодавства при здійсненні господарської діяльності. Адміністративна відповідальність за порушення екологічного законодавства

при здійсненні господарської діяльності. Особливості відшкодування майнової шкоди, заподіяної довкіллю та його природним ресурсам при здійсненні господарської діяльності. Вирішення екологічних спорів.

4.Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквиуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Загальні засади правового регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності				
		Тема 1. Право природокористування його види та особливості реалізації у сфері господарської діяльності.	12	2	2	8
		Тема 2. Правові основи управління використанням природних ресурсів у господарській діяльності.	12	2	2	8
		Тема 3. Основи дозвільної до договірної систем регулювання господарського природокористування.	12	2	2	8
		Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки при здійсненні господарської діяльності	12	2	2	8

		використанням природних ресурсів.				
		Тема 5. Економіко – правовий механізм використання природних ресурсів у господарській діяльності.	12	2	2	8
		Разом	60	10	10	40
		Модуль 2. Особливості правових режимів використання природних ресурсів у господарській діяльності.				
		Тема 1. Особливості правових режимів використання природних ресурсів на праві власності та на праві користування .	12	2	2	8
		Тема 2. Права та обов'язки суб'єктів господарювання щодо використання природних ресурсів	12	2	2	8
		Тема 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів у господарській діяльності .	24	4	4	16
		Тема 4. Особливості застосування юридичної відповідальності за екологічні правопорушення у сфері господарської діяльності.	12	2	2	8
		Разом	60	10	10	40
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	20	20	80

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
		Модуль 1. Загальні засади правового регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності				
		Тема 1. Право природокористування його види та особливості реалізації у сфері господарської діяльності.	15	2	2	11
		Тема 2. Правові основи управління використанням природних ресурсів у господарській діяльності.	11	-	-	11
		Тема 3. Основи дозвільної до договірної систем регулювання господарського природокористування.	11	-	-	11
		Тема 4. Правове забезпечення екологічної безпеки при здійсненні господарської діяльності з використанням природних ресурсів.	15	2	-	11
		Тема 5. Економіко – правовий механізм використання природних ресурсів у господарській діяльності.	11	-	-	11
		Разом	61	4	2	55

		Модуль 2. Особливості правових режимів використання природних ресурсів у господарській діяльності.				
		Тема 1. Особливості правових режимів використання природних ресурсів на праві власності та на праві користування .	11	-	-	11
		Тема 2. Права та обов'язки суб'єктів господарювання щодо використання природних ресурсів	11	-	-	11
		Тема 3. Особливості правового регулювання використання окремих природних ресурсів у господарській діяльності .	26	2	2	22
		Тема 4. Особливості застосування юридичної відповідальності за екологічні правопорушення у сфері господарської діяльності.	11	-	-	11
		Разом	59	2	2	55
		Усього годин / кредитів ECTS	120/4,0	6	4	110

5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Правове регулювання використання природних ресурсів у господарській діяльності» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на

основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне/письмове опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. У ході практичного заняття студент може отримати від 0 до 6 балів.

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі контрольних робіт.

Обов'язковою формою самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної підсумкової письмової роботи. Максимальна кількість балів за результатами захисту індивідуальної підсумкової письмової роботи – 20 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є диференційований залік. Мінімальна кількість балів для отримання диференційованого заліку – 60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів при підсумковому контролі у формі заліку:

Поточний контроль					Підсумкова оцінка знань (диференційований залік)
Модуль № 1		Модуль № 2		Самостійна робота студентів	
п/з	Колоквіум	п/з	Колоквіум		
30 max	10 max	30 max	10 max	20 max	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max -6	повне і глибоке знання навчального матеріалу, розуміння основних науково-теоретичних положень, уміння ними оперувати; засвоєння основної та систематичне опанування додаткової літератури з відповідних тем, що розглядаються;
	5	повні, ґрунтовні та правильні відповіді на основні питання плану практичних занять та додаткові питання, поставлені викладачем; правильне розв'язання практичних завдань.
	4	добре знання теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни та планом практичних занять; здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни та використання їх під час аналізу правових джерел та практичних ситуацій.
	3	достатнє знання теоретичного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни з можливими незначними неточностями; засвоєння та використання основної літератури та нормативних актів, рекомендованих навчально-методичним посібником.
	2	низький рівень знання основного теоретичного матеріалу, наявність прогалин у відповіді на питання, передбачені планом практичних занять; помилки та суттєві неточності при відповіді на занятті або при вирішенні завдань за наявності необхідних знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	1	незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
	Min 0	повна відсутність відвідувань практичних занять протягом семестру; повна відсутність активності на практичних заняттях (немає відповідей, доповнень, участі у обговоренні питань).
	Колоквіум	Max - 10
5		Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
Min 0		Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Індивідуальна підсумкова письмова робота	Max - 20	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	15	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та

		суджень у роботі, доведеність висновків.
	5	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.
	Min -0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Диференційований залік	100	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	90	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	85	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	75	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	70	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою,
Зараховано		

		рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	60	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.
Не зараховано	55	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою для заліку	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов’язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

1. Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

Водний кодекс України від 06.06.1995 р., № 213/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

Кодекс України про надра від 27.07.1994 р., № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12. 1984 р., № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р., № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 4356-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р., № 1264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

Про екологічний аудит: Закон України від 24.06.2004 р., № 1862-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1862-15#Text>

Про охорону земель: Закон України 19.06.2003 р., № 962-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р., № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07. 2004 № 1952-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 10.01.2002 р. № 2918-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text> .

Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14.09.1999 р. № 1039 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1039-14#Text>

Про нафту і газ: Закон України від 12. 07.2001 р. № 2665-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2665-14#Text>

Гірничий закон України від 06.10.1999 р. № 1127-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text>

Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999р. № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>

Про тваринний світ: Закон України від 13.12. 2001 № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>

Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14#Text>

Про мисливське господарство та полювання: Закон України від 22.02.2000 р. № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text>

Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08.07.2011 р. № 3677-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17#Text>

Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 06.02.2003 р. № 486-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-15#Text>

Про аквакультуру: Закон України від 18.09.2012 р., № 5293-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text>

Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10. 1992 р. (у ред. від 21.06.2001 р. № 2556-III) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20.03.2018 р. № 2354- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>

Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15#Text>

Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки : Закон України від 21.09.2000 р. № 1989- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1989-14#Text>

Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06. 1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

Про курорти: Закон України від 05.10.2000 р. № 2026-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2026-14#Text>

Про виключну (морську) економічну зону України: Закон України від 16.05.1995 р. № 162/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/162/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text>

Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 280-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text>

Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-II. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>

Про забезпечення доступу до публічної інформації: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11.11.2011 р. № 444. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-11#Text>

Про затвердження положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.05. 1998р. в редакції постанови від 07.04.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF#Text>

Про затвердження видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09. 1996 р. № 1147. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF#Text>

Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: Постанова Каб. Міністрів України від 10.08.1992 № 459 (в ред. Постанови Каб. Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1173). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF#Text>

Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Каб. Міністрів України від 23.05.2007 р. № 761. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2007-%D0%BF#Text>

Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами: Постанова Каб. Міністрів України від 30.05.2011 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615-2011-%D0%BF#Text>

Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459: Постанова Каб. Міністрів України від 13.03.2002 р.

№ 321 (в ред. Постанови від 16.12.2015 р. № 1173). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/321-2002-%D0%BF>

Про затвердження Типового договору оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом: постанова КМУ від 2 червня 2021 р. № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-2021-%D0%BF#Text>

Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням нормативно-правових актів щодо ведення лісового господарства Державним агентством лісових ресурсів: постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 2021 р. № 628. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/628-2021-%D0%BF#Text>

2. Підручники, навчальні посібники, монографії, статті

Основна література:

Екологічне право: підручник / [А.П.Гетьман, Г.В.Анісімова, А.К. Соколова та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.

Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці): підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2015. 342 с.

Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2015. 496 с.

Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А.П. Гетьман, Г.В. Анісімова, В.Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана. Харків : Право, 2017. 208 с.

Природноресурсове право України: навч. посіб. / за ред. І.І.Каракаша та Т.Є. Харитонової. Вид. 2-ге доповн. і переробл. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 566 с.

Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2014. 784 с.

Гетьман А.П. Доктрина екологічного права та законодавства України: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.

Бобкова А.Г. Правове регулювання екологічного підприємництва як умова забезпечення еколого-збалансованого природокористування. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна монографія відп. ред. Т.Є. Харитоновна, І.І.Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 604-628.

Джумагельдієва Г.Д. Правове регулювання господарського використання природних ресурсів: монографія: НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень. Київ: Юрид. думка, 2014. 202 с.

Євстігнєєв А. С. Екологічна безпека спеціального природокористування в Україні у контексті сталого розвитку: теоретико-правові аспекти: монографія. Київ: 2018. 494 с.

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Каракаш І.І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 438 с.

Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: Монографія. Луганськ: ЛДУВС, 2010. 192 с.

Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: Монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Мунтян В.Л. Правові проблеми раціонального природокористування: моногр. / В.Л. Мунтян. Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 1973. 184 с.

Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / М. К. Черкашина; за ред. Гетьмана А. П. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

Додаткова література:

Бобкова А. Г. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва у контексті доктрин господарського та екологічного права. *Правова доктрина України: [у 5 т.] / редкол. В. Я. Тацій [та ін.].* Харків: Право, 2013. Т. 4. С. 216–251.

Бредіхіна В.Л. Деякі теоретичні аспекти обмеження екологічних прав громадян в умовах реалізації концепції сталого розвитку. *Юридичний вісник.* 2020. № 2. С. 179 -187.

Бредіхіна В.Л. Зміст та юридична природа поняття ресурсно-екологічної безпеки. *Право і суспільство.* 2018. № 2 (частина 2). С. 103-109.

Бредіхіна В.Л. Розвиток економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля в рамках формування еколого-правової доктрини. *Економічна теорія та право.* 2021. № 3 (46). С. 108–131.

Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: Монографія. Харків: Право, 2011. 176 с.

Заверюха М.М. Правове регулювання використання та охорони лісів в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2018. 228 с.

Задихайло Д.Д. Відносини екологічного господарювання як напрям розвитку законодавства України. *Економічна теорія та право.* 2017. № 3. С. 96-107.

Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: монографія. Київ: НУБіП України, 2017. 589 с.

Лісова Т.В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні аспекти: монографія. Харків: Юрайт, 2020. 396 с.

Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. – К.: Юрінком Інтер. 2006. 554 с.

Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України : монографія. Харків, Видавництво “Фінарт”, 2016. 242 с.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку : монографія. Харків: Право, 2009. 288 с.

Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу: Монографія. Харків : Право, 2017. 216 с.

Федчишин Д. В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Запоріжжя: Вид. дім «Гельветика», 2020. 418 с.

Шеховцов В.В. Перспективи формування і розвитку фауністичного законодавства України: монографія. Харків: Право, 2020. 344

3 .Інтернет-ресурси:

Офіційний портал Верховної Ради України : <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: - <https://mepr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень : <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Верховного Суду - https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Рішення Європейського Суду з прав людини щодо України: https://minjust.gov.ua/m/str_9329

Офіційний сайт Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого - <http://nlu.edu.ua>

Сайт наукової бібліотеки Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого: <http://library.nlu.edu.ua/>

СЕНМК

Стандартизований навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Екологічне право України» (бібліотека НЮУ) - <http://library.nulau.edu.ua/>.